

Svėdasų seniūnijos Butėnams – 350 metų

Butėnų dvaro vardas pirmą kartą paminėtas 1671 m. gegužės 13 d. Komarų giminės valdų pasidalijimo akte. Butėniškiai šią apvalią sukaktį šiemet nusprendė paminėti per Valstybės dieną. Paminėjo žygiu per kaimą. Nuo 1990 metais pastatyto kryžiaus eisena su vėliavomis, patraukė per ulyčią vakarų pusėn. Butėniškis Raimondas Guobis prie kožnos gryčios papasakojo kuo istorijon papuolė to namų ūkio žmonės – kas buvo kazokų sukaptas, kas pirmas mokytojas, kas giminiavosi su Dausuvos vizijos pradininku... Visko neatkartoti, viską paskaityti galima R.Guobio knygoje „Butėnai. Gimtojo kaimo istorija“.

Eisenos dalyviai užsukę į kapines papoteriavo ir atsiminė savo protėvius. O pačiame kaimo vakariniame kampe, sankryžoje buvo atidengtas ir kalbomis, giesmėmis apdainuotas didingas Butėnų puntukas – akmuo su užrašu Butėnai ir istorine data 1671. Svėdasų 500 metų progos akmuo kelis kartus menkesnis, nei Butėnų. Prie memorialinio akmens pastatymo ir datos iškalimo labiausiai prisidėjo Petras Baronas. Jis trumpai papasakojo kaip pasisekė taip greitai pastatyti akmenį ir prižadėjo, kad dar viename Butėnų kaimo kampe atsiras medinė skulptūra.

21 val. kartu su visa tauta, butėniškai prie bendruomenės seklyčios sugiedojo himną – be fonogramos, be klaidų ir iš visos širdies.

Kas ilgiau nebuves seklyčioj, vėl galėjo pasidžiaugti vis gražėjančiu interjeru. Šį kartą pragražėjo virtuvė. Suneštinės vaišės, nuoširdus bendravimas ir kam nespaudė rytdienos darbai, sulaukė vasaros prietemos ir klausėsi dviejų gandrų kalenimo...

Butėnai garantuotai gyvens dar 350 metų!

Petras Baronas ir Raimondas Guobis prie ką tik atidengto paminklinio akmens

Butėniškių malda kapinėse

Pilietiškas redaktorius svėdasiškiams pristatė paminklo maketą

Birželio 30-ąją iš Kauno „Svėdasų varpo“ vyriausiasis redaktorius Stasys Gavenavičius svėdasiškiams ne tiktai atvežė naujausią laikraščio numerį, bet ir pateikė malonią staigmeną. Kupinas įvairių sumanymų ir iniciatyvų veiklusis mūsų kraštiečiai atvežė ir savo paties sukurto paminklo Svėdasų krašto partizanams maketą.

Į susitikimą, kuriame gerb. S. Gavenavičius pristatė paminklo maketą ir viziją kaip būtų galima deramai pagerbti žuvusius už Lietuvos Laisvę, buvo pakviesti seniūnaičiai, vietos kultūros darbuotojai, visuomenininkai, paskutiniųjų Anykščių rajono savivaldybės Tarybų nariai-svėdasiškiai.

Kaip teigė vizualizacijos autorius, jau kuris laikas vyksta diskusijos apie žuvusių pokario metų kovose Svėdasų krašte poros šimtų Lietuvos partizanų pavardžių įamžinimą. Jam, kaip svėdasiškiui, čia gimusiam, baigusiam Svėdasuose gimnaziją, nemažai žinančiam apie partizanų siekius kovoti vardan Laisvos Lietuvos, kilo mintis pasiūlyti kiek kitokią žuvusiųjų atminimo įprasminimo idėją. Kadangi Laisvės kovotojai nusipelnė didelės pagarbos, todėl plokščių tik su iškaltomis pavardėmis tikrai nepakanka. Prasmingus siekius, didvyriškumą, pasiaukojimą geriau atspindėtų didingas paminklas, kuris kiekvieną pasitiktų ir išlydėtų kokioje nors aiškiai matomoje vietoje Svėdasų prieigose. Pagal S. Gavenavičių, Svėdasų krašto partizanų keliai driekėsi tarp dviejų didelių girių: Šimonių ir Žaliosios. Neveltui partizanai buvo vadinami „miško broliais“. Todėl nemažoje (12×12 metrų) trinkelėmis išklotoje, apšodintoje žemaūgėmis tujomis aikštelėje turėtų iškilti žalios spalvos granitu padengtas devynių metrų obeliskas – piramidė, simbolizuojanti dviejose giriose buvusias partizanų bazes, „miško brolių“ dienas ir naktis, praleistas miškuose. Prie kiekvienos trisienės piramidės pusės būtų pritvirtintos juodos spalvos granitinės plokštės, kuriose būtų surašyti Svėdasų krašto partizanų vardai ir pavardės.

Ant šių plokščių dar būtų įmontuotos tokio pat dydžio, tik kitokio atspalvio plokštės, kuriose atspindėtų partizanų veikla. Vienoje plokštėje būtų iškaltas vaizdas su žygiuojančiais par-

Stasys Gavenavičius Svėdasų seniūnijoje pristatė paminklo partizanams maketą pagal savąją viziją. Vytauto Bagdono nuotrauka

tizanais, kitoje atspindėtų partizanų bunkerio vaizdas, kur „miško broliai“ po žygių ilsėdavosi, kurdavo veiklos planus, įsikurdavo trumpesniai ar ilgesniai laikui. Dar viena plokštė simbolizuotų tragišką partizanų likimą, ant Svėdasų grindinio prie „stribynės“ išniekintus jų kūnus. Toje plokštėje įmontuoti septyni juodo medžio gabalai simbolizuotų septynis kovotojus už Laisvę ir Nepriklausomybę, kurie žuvo Drobčiūnų miške, o jų išniekinti kūnai buvo išmesti miestelyje, paskui užkasti Bajorų kaimo gyventojų naudojamose daržovėms ir bulvėms laikyti skirtose duobėse. Partizanų artimieji slapta žuvusiųjų kūnus iškasė ir palaidojo Kunigiškių kaimo kapinėse, kur Atgimimo metais jų kapavietės gražiai sutvarkytos, pastatytas varpinę primenantis paminklas.

Išsakęs savo vizijas, smulkiai apibūdinęs visas detales, Stasys Gavenavičius sulaukė gausybės klausimų. Kai kurie susitikimo dalyviai kartu su idėjos autoriumi nuvažiavę net apžiūrėjo vietas, kur paminklas galėtų stovėti.

Su šiuo maketu bibliotekoje galės susipažinti ir pareikšti savo nuomonę visi pageidaujantys, nes vizualizacijos autorius jį kuriam laikui paliko. Reikia pasidžiaugti, kad gerbiamas Stasys Gavenavičius pats pirmasis parodė pilietiškomą, paskyrė daug brangaus laiko ir sukūrė paminklo maketą.

Susitikimo metu akcentavau, kad būnant bešališku, reikia prisipažinti, jog Aukštaitiją apvažiavęs žmogus apie Svėdasus tegali pasakyti, kad tai mies-

telis kryžkelėje, kur stovi paminklas Vaižgantui.

Mūsų miestelis yra labai gražus, jauskus, tvarkingas, tačiau Svėdasai nėra kuonors labiau išsiskiriantys iš kitų vietovių. Būkime sąžiningi ir pripažinkime, kad mūsų bažnyčia nedaro tokio įspūdžio kaip Salako, mūsų ežerai neužburia savo panorama kaip Zarasuose, mūsų aikštė šiek tiek menkesnė nei Rokiškio, o tokio kaip Kėdainių senamiesčio Svėdasuose irgi neturime. Būčiau laimingas, kad po kelerių metų toks pats keliautojas galėtų paminėti ir paminklų partizanų kovoms. Kad toks paminklas būtų įsimintinas ir darantis įspūdį, reikia geros idėjos.

Esu dėkingas redaktoriui už idėją, kuri paskatins diskusijas nebe apie vietą paminklui, ne apie tai, ar reikia paminklo (į tai jau atsakyta visuotinio anketavimo metu ir rezultatai visiškai aiškūs), o koks paminklas turi būti. Paminklai statomi tikintis, kad jie darys įspūdį ir po 50 metų, o ne tik atidengimo kalboms skambant...

Diskusijos metu nepaminėjau to fakto ir nepadėkojau už tai, kad gerb. Stasys maketą ir idėją jau pristatė Kaune tarp Svėdasų kraštą mylinčiųjų. Po pristatymo Kaune, profesorius A. Kusta su delegacija jau buvo atvykęs į Svėdasus, susipažino su vizijomis ir užsimezgė neformalus, geranoriškas bendravimas, kuris tikrai duos naudos Svėdasams. Idėja jau duoda vaisių.

Saulius Rasalas,
Svėdasų seniūnijos seniūnas

Diskusijose užsimezgė draugystė su bulgarų mokiniais

Anykščių r. Svėdasų Juozo-Tumo Vaižganto gimnazija 2020–2022 m. dalyvauja tarptautiniame Erasmus+ programos strateginės partnerystės projekte „Kritinis ir kūrybinis mąstymas“. Projekto metu gimnazija vykdo bendras veiklas kartu su Bulgarijos, Čekijos, Lenkijos ir Slovėnijos mokyklomis.

Šių metų birželio 21–25 dienomis keturi gimnazijos mokiniai, lydimi gimnazijos direktorės pavaduotojos ugdymui Astos Fjellbirkeland, vyko į projekto susitikimą Bulgarijoje, Pazardžiko mieste. Svarbiausias susitikimo akcentas – mokinių kritinio ir kūrybinio mąstymo įgūdžių ugdymas dirbant bei diskutuojant tarptautinėse grupėse.

Susitikimo dalyviai diskutavo apie viešąjį kalbėjimą ir būdus informatyviai bei patraukliai skleisti idėjas, patys pasiruošę ir viešai kalbėjo prieš publiką tema „Ar mokykloje skatinamas kūrybinis ir kritinis mąstymas?“. Mokinių manymu, mokyklose nėra pakankamai dėmesio skiriama kūrybiškumui ir kritiniam mąstymui ugdyti, tačiau bendraudami su bendraamžiais tarpusavyje už mokyklos ribų mokiniai diskutuoja juos dominančiomis temomis.

Užsiėmimų metu buvo kalbama apie išorinius veiksnius, kurie gali nulėmti vykstančių procesų sėkmę. Konkretiai buvo nagrinėjama JAV prezidento rinkimų kampanija, peržiūrėti kandidatų reklaminiai įrašai, svarstoma ir aptariama, kas nulėmė prezidento

Svėdasų J. Tumo-Vaižganto gimnazijos direktorės pavaduotoja Asta Fjellbirkeland su gimnazistais Bulgarijoje

rinkimų baigtį. Visi mokiniai įsitraukė į diskusijas ir įvardijo, kad jiems buvo įdomu išsiaiškinti veiksnius, turėjusius įtakos rinkimų rezultatams, ir aptarti tai su bendraamžiais. Mokiniai analizavo žiniasklaidos pateikiamas žinutes, diskutavo, ar galima visiškai pasitikėti žiniasklaida, kodėl skleidžiama melaginga informacija.

Po režisieriaus Taika Waititi filmo „Jojo Rabbit“ peržiūros susitikimo dalyviai diskutavo tema „Ar galima vaizduoti istorinius įvykius satyriniu būdu su juodojo humoro scenomis, iškreipiant istorinius faktus?“. Diskutavusieji nebu-

vo vieningos nuomonės ir išsiskyrė į dvi grupes. Net įsiaudrinę mokiniai dėstė savo argumentus, įtikinėjo priešininkus vardindami filme pastebėtas detales. Pasak mokinės iš Bulgarijos, „Čia taip įdomu, taip įdomu, kad norėtūsi dar ir dar kalbėtis šia tema“.

Projekto susitikimui didžiulės pridėtinės vertės suteikė tai, kad visi mokiniai puikiai kalbėjo angliškai, jų pasisakymai diskusijose buvo tinkamai argumentuoti.

Susipažinome su dviem Bulgarijos miestais – Pazardžiku, kuris yra niekuo neišsiskiriantis industrinis miestas, ir Plovdivu, kuris didžiuojasi savo istoriniais paminklais. Abu miestai mus sužavėjo, neišdildomą išpūdį paliko Bulgarijos gamta, gražūs parkai, pigus bei skanus maistas ir nuoširdūs žmonės. Smagu buvo pamatyti, kur gyvena ir mokosi mūsų naujieji draugai, susipažinti su jų papročiais, sužinoti apie kultūrinius skirtumus. Atsisveikinant visų dalyvių lūpose skambėjo žodis „draugystė“ („Friendship“).

„Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai, „Erasmus+“ programos lėšomis, kurią Lietuvoje administruoja Švietimo mainų paramos fondas. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.“

Anykščių r. Svėdasų Juozo-Tumo Vaižganto gimnazijos informacija

Svėdasų mėgėjų teatro „Miražas“ gimtadienis švenčiamas per Jonines

Šventės epizodai

Kaip ir kasmet, taip ir šiemet, Svėdasuose birželio 23-osios vakarą nuaidėjo Joninių šventė. Anykščių kultūros centro Svėdasų skyriaus didžiojoje salėje įvyko Svėdasų skyriaus mėgėjų teatro „Miražas“ spektaklio-komedijos premjera, pagal K. Sajos pjesę „Džinsai“.

Mėgėjų teatrui ši Joninių šventė ypatinga, kadangi teatras šventė savo pirmąjį gimtadienį! Scenoje teatro narius pasveikino Anykščių kultūros centro Svėdasų skyriaus meno mėgėjų kolektyvas, įteikdamas tortą su degančia žvakute. Buvo tikras gimtadienis!

Po spektaklio visi persikėlėme į lauką, į Svėdasų skyriaus kiemelį, kuria-

džiugino Anykščių kultūros centro Svėdasų skyriaus meno mėgėjų kolektyvas. Žinoma, sveikinome Jonus ir Janinas, tačiau, šventėje dalyvavo tik vienas Jonas! Tikime, kad kitais metais Jonų sulauksime daugiau.

Taip pat deginome Joninių laužą bei ieškojome paparčio žiedo (jis Svėdasuose „pražysta“ kasmet!). Tiesa, pramoginį vakarą po vidurnakčio šiek tiek sudrumstė prasidėjusi audra. Tačiau, kokios Joninės be lietaus?!

Joninių šventę Svėdasuose organizavo Anykščių kultūros centro Svėdasų skyrius.

Ramunė Lapienytė

„Vaižgantinė“ Vytauto duonos daugiau nebebus...

„Vaižgantių“ organizatoriai kasmet sulaukdavo klausimų, ar šventėje dalyvaus Rokiškio krašto ūkininkas Vytautas Šlikas, ar atveš gardžios naminės duonos, ar vėl visus „užkrės“ savo energija, gera nuotaika? Be šito žmogaus „Vaižgantinės“ ištisą dešimtmetį tiesiog būdavo neįsivaizduojamos. O štai jau šiemet rugsėjį Malaišiuose tradicinėje šventėje jo jau nebesutiksime.

Sausio 31-ąją, sekmadienį, po Šv. Mišių Rokiškio Šv. Apaštalo evangelisto Mato bažnyčioje urna su Vytauto Šliko palaikais buvo palaidota Rokiškio Kalneliškių kapinėse. Eidamas 92-uosius metus buvęs ilgametis Rokiškio rajono savivaldybės Tarybos narys, Rokiškio rajono Ūkininkų sąjungos Garbės pirmininkas, visuomenės veikėjas, agronomas, ūkininkas Vytautas Šlikas mirė sausio 26-ąją.

Jis buvo gimęs Šiaulių krašte. 1946 metais užbaigė Kuršėnų gimnaziją, 1949-aisiais – Kauno mokytojų seminariją. Studijavo Šiaulių pedagoginiame institute, Lietuvos žemės ūkio akademijoje. Darbavosi mokyklose Šiaulių, Rokiškio rajonuose, jam buvo patikėtos

Vytautas Šlikas.

Simonos Bagdonaitės nuotrauka

ir Rokiškio rajono Kultūros skyriaus vedėjo pareigos. 1958 metais buvo išrinktas Liudo Giros kolūkio pirmininku ir ūkiui sėkmingai vadovavo iki pat kolūkmečio pabaigos 1992 metais. V. Šliko vadovaujamas kolūkis buvo pirmaujantis, ekonomiškai stiprus ne tik Rokiškio rajone, bet ir Lietuvoje. Dar pora metų jis vadovavo AB „Aukštaitijos keliai“, o nuo 1994 metų pradėjo ūkininkauti. Patyręs žemdirbys,

doras, pareigingas ūkininkas buvo renkamas į Rokiškio rajono savivaldybės Tarybą, daugelį metų vadovavo Ūkininkų sąjungos Rokiškio skyriui.

Kai nuo 2009-ųjų Vaižganto gimtajame Malaišių kaime buvo pradėtos organizuoti „Vaižgantinės“, šventėse visuomet dalyvaudavo ir Vytautas. Atvykdavo čia ne tuščiomis rankomis, o su išpūdingo dydžio UAB „Lašų duona“ iškeptais naminės duonos kepalais, kuriuos įteikdavo ką tik pagerbtiems, apdovanotiems Vaižganto literatūrinių premijų laureatams, renginio organizatoriams ir šventės rėmėjams, rašytojo Juozo Tumo-Vaižganto giminaičiams. Tokiai iškilmingai misijai jis ruošdavosi iš anksto, duonelė buvo kepama specialiai šiai šventei, nes kepalus puošdavo užrašas „Vaižgantinės“. Įteikdamas duonelę, kiekvienam išsakydavo nuoširdžius palinkėjimus, komplimentus. Anykštėnas rašytojas Rimantas Vanagas kartą net taikliai išsireiškė, kad „Vaižgantinės“ Vytauto Šliko dėka tampa tarsi savotiška „duonos šventė“...

Vytautas Bagdonas

Vaižgantinės!

Populiarus, gausiai lankomas, prestižinis respublikinis renginys „Vaižgantinės“ Malaišiuose bus organizuojamas rugsėjo 18 dieną.

Deja, šios šventės organizavimui Anykščių rajono savivaldybė pagal „Kultūros projektų įgyvendinimo“ programą šiemet neskyrė nei vieno euro.

Būtume labai dėkingi geradariams, kurie galėtų materialiai paremti „Vaižgantių“ organizavimą. Pinigines aukas galima pervesti į Vaižgantiečių klubo „Pragiedrulus“ sąskaitą banke Swedbank LT367300010094626497. Banko kodas 7300, Klubo kodas 300554682. Pavedime reikėtų nurodyti tikslinę paramos paskirtį: pama „Vaižgantinėms“.

*Vaižgantiečių klubo „Pragiedrulus“ pirmininkas
Vytautas Bagdonas*

Kalio jodido (KI) tablečių vartojimas įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai

1. Kalio jodido (KI) tabletes skydliaukės apsaugai **vartojamos tik tada, kai aplinkoje pasklinda radioaktyviojo jodo ir tik tada, kai jas vartoti rekomenduoja Sveikatos apsaugos ministerija.**
2. Kalio jodido (KI) tabletes rekomenduojama vartoti likus **mažiau nei 24 val.** iki galimo radioaktyviojo jodo įkvėpimo ar patekimo su maistu. Blokuoti skydliaukės kalio jodidu (KI) dar yra veiksminga **praėjus 2 valandoms** nuo radioaktyviojo jodo įkvėpimo ar patekimo su maistu, bet ne vėliau, **nei praėjus 8 valandoms.** Naudoti kalio jodido (KI) tabletes kitu nei nurodyta laiku gali būti žalinga.
3. Kalio jodido (KI) tablečių po 65 mg vienkartinė paros dozė įvairioms žmonių amžiaus grupėms:

Amžius	Kalio jodido (KI) vienkartinė dozė, mg
Naujagimiai iki 1 mėn.	16 (ketvirtis tabletės)
Kūdikiams nuo 1 mėn. iki 3 metų	32 (pusė tabletės)
Vaikai nuo 3 iki 12 metų	65 (viena tabletė)
Vaikai nuo 12 metų ir suaugusieji	130 (dvi tabletės)

4. Vienkartinė kalio jodido (KI) paros dozė **apsaugo skydliaukės nuo radioaktyviojo jodo poveikio 24 valandas.**
5. Naujagimiams iki 1 mėnesio amžiaus, nėščioms ir krūtimi maitinančioms moterims bei vyresniems nei 60 metų amžiaus žmonėms rekomenduojama vartoti **tik vieną kalio jodido (KI) paros dozę.** Kitoms gyventojų grupėms, esant nepalankiai avarinei situacijai (užsitęsęs radioaktyviųjų medžiagų išmetimai į aplinką, nėra galimybių saugiai evakuoti žmones, kt.), gali būti rekomenduojama vartoti **dar vieną paros dozę.**
6. Patartina kalio jodido (KI) tabletes gerti po valgio. Tabletes galima ištrinti vandenyje ar skystuose vaikų maisto produktuose. Ištrintoms tabletėms vartojamos nedelsiant, nes greitai suskyla veiklioji medžiaga.
7. Pašalinis kalio jodido (KI) tablečių poveikis pasireiškia retai, apie tai yra informacijos kalio jodido (KI) tablečių pakuotėje esančiame vartojimo lapelyje.
8. Skydliaukės apsaugai branduolinės ar radiologinės avarijos metu **netinka vartoti** vaistines parduodamų spirituotų ar vandeningų jodo tirpalų, purškalo su jodu, maisto papildų su jodu, nes jie neapsaugotų skydliaukės nuo radioaktyviojo jodo žalingo poveikio dėl juose esančio mažo stabiliojo jodo kiekio. Spiritinis jodo tirpalas yra skirtas tik išoriniam vartojimui – tepti ant odos. Jo veiklioji medžiaga yra ne kalio jodidas (KI), o tiesiog jodas, kuris yra stipriai oksiduojantis ir toksiškai veikiantis medžiaga, galinti sukelti cheminį audinių nudegimų ir apsinuodijimą, todėl jokiais būdais jo negalima gerti, net ir skiedžiant vandeniu.